

УДК 338.262:332.122

DOI:10.5281/zenodo.11866328

Д.О. Локтіонов, керівник проєктів та програм соціально-інтеграційного відділу (БО «БФ «Карітас Харків», Харків)

РОЗВИТОК ЛЮДСЬКОГО КАПІТАЛУ ЯК ФАКТОР ФОРМУВАННЯ БІОЕКОНОМІКИ

Визначення терміну «біоекономіка» в баченні, представленому на Глобальному саміті з біоекономіки 2020 року, акцентує увагу на таких її складових, як відповідні знання, наука, технології та інновації, для забезпечення стійких рішень [1]. В дослідженнях Бунтова І.Ю. [2, с. 94-95] підвищення якості освіти в галузі підготовки фахівців з біотехнологій, а також стимулювання розробок в цій сфері визнано пріоритетними в контексті формування механізму, що здатен забезпечити формування передумов і реалізацію концептів екотехнологій, які ґрунтуються на виробничому використанні потенціалу біологічних процесів. Вище зазначене дозволяє зробити висновок про ключове значення розвитку людського капіталу (в складному взаємозв'язку його мікро-, мезо-, макрорівнів) в слідуванні векторам європейських цінностей в площині спрямування економічного розвитку на траєкторію формування біоекономіки.

Системні взаємозалежності багатоаспектного явища, що включено до категорії «людський капітал», відбито у його розумінні як сукупності сформованих і розвинених унаслідок інвестицій продуктивних здібностей, особистих рис і мотивацій індивідів, що перебувають в їхній власності, використовуються в економічній діяльності, сприяють зростанню продуктивності праці і завдяки цьому впливають на підвищення доходів свого власника та національного доходу [3, с. 16-17]. Методологічною основою теорії людського капіталу є економічний підхід, що засновується на принципах максимізуючої (оптимальної) поведінки індивідів. При цьому, цікавим з точки зору впливу на економічний розвиток в цілому і на формування біоекономіки, зокрема, є соціально-економічний феномен підміни виробництва знань виробництвом симулякрів (порожньої форми) знань, стимулом для якого виступають субоптимальні мотиваційні механізми, а саме попит не на освіту, а на формальні символи знань (дипломи). В даному випадку система освіти реалізує специфічну функцію прирощення соціального престижу як основи підвищення добробуту індивідів. Імітаційні форми і процеси, що мають місце в інституційних механізмах реалізації освітньої та наукової діяльності, призводять до

якісних змін їх змісту і результатів і є передумовою фіктивізації елементів людського капіталу, формуючи його неефективну складову. В інституційному середовищі, що переводить виробництво симулякрів знань в системний процес, реальні компоненти людського капіталу мають тенденцію перетворюватися на фіктивні. Так, працівники системи освіти, які залучені в імітаційні механізми, поступово втрачають свої компетенції в прирощенні знань, натомість набувають навички симулювання навчального та наукового процесів.

Необхідною умовою для реалізації мети формування біоекономіки виступає створення середовища сталого розвитку реальної компоненти людського капіталу в рамках синхронізованих політик і підходів, прикладом яких є практика Європейського Союзу, зокрема, формування Європейського простору вищої освіти, орієнтованого на досягнення чотирьох ключових цілей [4]. Серед них: зміцнення європейського виміру у вищій освіті та дослідженнях; розгляд університетів як провідників європейського способу життя; розширення можливостей університетів як учасників змін у рамках переходу до подвійного зеленого та цифрового світу; зміцнення університетів як рушійної сили глобальної ролі та лідерства Європи.

В якості висновка представимо наш погляд на стратегічний напрямок розвитку людського капіталу в контексті формування біоекономіки, що полягає у визнанні пріоритетності підвищення якості освіти як основи нарощування реальної компоненти людського капіталу; посилення співпраці між ЗВО та бізнесом з акцентом на комерціалізацію фундаментальних та прикладних наукових розробок у сфері біотехнологій.

Інформаційні джерела

1. Bioeconomy is a catalyst for agrifood systems transformation to greater sustainability. FAO. URL: <https://www.fao.org/newsroom/detail/FAO-bioeconomy-agrifood-systems-science-innovation-forum-2023/en>
2. Бунтов І.Ю., Теоретичне забезпечення формування складових механізму державної підтримки розвитку біотехнологій в Україні. Бізнес-Інформ. 2018. №1. С. 93-98.
3. Грішнова О.А. Людський капітал: формування в системі освіти і професійної підготовки / О.А. Грішнова. – К: Т-во «Знання», КОО, 2001. – 254 с.
4. Higher education initiatives. European Education Area. URL: <https://education.ec.europa.eu/education-levels/higher-education/about-higher-education>.